

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Studijní program: B4103 Zootechnika
Studijní obor: Zootechnika
Katedra: Katedra zootechnických věd
Vedoucí katedry: prof. Ing. Václav Matoušek, CSc.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE **Chov české slepice**

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Naděžda Kernerová, Ph.D.
Autor bakalářské práce: **Zdeněk Dráb**

České Budějovice, 2018

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Fakulta zemědělská
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zdeněk DRÁB**
Osobní číslo: **Z17312**
Studijní program: **B4103 Zootechnika**
Studijní obor: **Zootechnika**
Název tématu: **Chov české slepice**
Zadávající katedra: **Katedra zootechnických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Původní plemena hospodářských zvířat jsou ekonomicky méně efektivní, pro své jedinečné geny a vlastnosti však představují cenné genetické i kulturně historické dědictví. Česká slepice se vyznačuje živým temperamentem, značnou otužilostí a velkou shánlivostí. Tyto vlastnosti jí předurčují zejména pro chov ve velkých výbězích. Slepice tohoto plemene mají dobré mateřské vlastnosti.

Cílem bakalářské práce je v přehledné formě shromáždit informace o chovu české slepice. Zpracujete literární rešerši, ve které bude zahrnutý význam genetických živočišných zdrojů. U české slepice popíšete historii vzniku plemene, barevné rázy, současný stav, její užitkovost a zásady chovu.

V závěru naznačíte možnost využití a perspektivy chovu české slepice.

Rozsah grafických prací: **dle požadavků vedoucí práce**

Rozsah pracovní zprávy: **30 - 40 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Tůmová, E. et al. Genetické zdroje králíků, drůbeže a nutrií, jejich užitkové vlastnosti a možnosti využití. Praha: ČZU v Praze, 2014. ISBN 978-80-7403-126.

Pavel, Ivan a František Tuláček. Vzorník plemen drůbeže. Praha: Český svaz chovatelů, 2006, 1 sv. ISBN 80-239-9542-1.

Berkovec, Jan. Plemena drůbeže: příručka pro chovatele drůbeže. Část III, Vzorníky zakrslých plemen slepic. Praha: Československý svaz chovatelů drobného zvířectva, 1965.

Gardiánová Ivana and Monika Vaníčková. The effective population size of genetic resources in Czech Republic - poultry - Czech Gold Brindled Hen. Journal of Agrobiology. 2008, 25(1), 19-20. ISSN 1803-4403.

Svobodová J. et al. The effect of housing system on egg quality of Lohmann White and Czech Hen. Acta Fytotechnica et Zootechnica. 2014, 17(2), 44-46. ISBN 1336-9245.

Výzkumný ústav živočišné výroby, v.v.i. - Výroční zprávy - Národní program konzervace a využívání genetických zdrojů hospodářských zvířat a dalších živočichů využívaných pro výživu, zemědělství a lesní hospodářství.

Články týkající se sledované problematiky v odborných časopisech (Chovatel, Náš chov, Drůbežář, Farmář).

Databáze přístupné na internetu (Web of Science a další).

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Naděžda Kernerová, Ph.D.**

Katedra zootechnických věd

Datum zadání bakalářské práce: **10. října 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2019**

prof. Ing. Miloslav Šoch, CSc., dr. h. c.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studentův nádraží 1500, 370 05 České Budějovice

doc. Ing. Miroslav Maršálek, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 10. října 2017

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

13. 4. 2018

Zdeněk Dráb

Poděkování

Rád bych poděkoval především doc. Ing. Naděždě Kernerové, Ph.D. za odborné vedení při bakalářské práci. Mé poděkování patří také Ing. Elišce Stejskalové, tajemnici ÚOK chovatelů drůbeže Českého svazu chovatelů, za poskytnutí informací týkajících se české slepice a v neposlední řadě i svým spolužákům za obětavou pomoc při studiu.

Abstrakt

Hlavním významem bakalářské práce bylo v přehledné formě shromáždit informace o chovu české slepice a významu genetických zdrojů. Byla popsána historie vzniku plemene. Další částí bakalářské práce byl popis barevných rázů české slepice, ostatních podobných plemen, současný stav, užitkovost a zásady chovu. V závěru práce jsou naznačeny možné perspektivy chovu české slepice, její využití při tvorbě nosných hybridů a možnost jejího využití v ekologických chovech.

Klíčová slova: česká slepice; genetické zdroje

Abstract

The main purpose of the bachelor thesis was to collect information about breeding of Czech Hen and the importance of the genetic resources. The history of the breed was described. Another part of the bachelor thesis was the description of the colour strains of the Czech Hen, other similar breeds, the current state, the utility and the principles of breeding. Possible perspectives in breeding of the Czech Hen, its use in creation of laying type of hybrids and possibility of use in organic breeding are suggested at the end of the thesis.

Key words: Czech Hen breed, genetic resources

Obsah

1. ÚVOD	7
2. CÍL PRÁCE	8
3. LITERÁRNÍ PŘEHLED	9
3.1 PŮVOD A ZDOMÁCNĚNÍ SLEPIC.....	9
3.1.1 <i>Původ kura domácího</i>	9
3.1.2 <i>Zdomácnění kura</i>	9
3.2 VÝZNAM GENETICKÝCH ŽIVOČIŠNÝCH ZDROJŮ.....	10
3.3 ČESKÁ SLEPICE	11
3.3.1 <i>Historie vzniku plemene</i>	11
3.3.2 <i>Vlastnosti české slepice</i>	13
3.3.3 <i>Užitkovost české slepice</i>	13
3.3.4 <i>Exteriér české slepice</i>	16
3.3.5 <i>Barevné rázy české slepice</i>	18
3.3.6 <i>České slepice zdobnělé</i>	22
3.3.7 <i>Ostatní podobná plemena</i>	23
3.3.8 <i>Současný stav české slepice</i>	28
3.4 ANALÝZA UŽITKOVOSTI ČESKÉ SLEPICE.....	32
4. ZÁVĚR A DOPORUČENÍ PRO PRAXI	35
5. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	36
6. PŘÍLOHA.....	39

1. Úvod

Chov drůbeže vždy měl a bude mít nezastupitelné místo v zemědělství. Jeho hlavní význam spočívá v produkci kvalitních živočišných bílkovin, a to vajec a drůbežího masa. Převážnou většinu produkce zajišťují velké, většinou nadnárodní společnosti, které produkují vysoce prošlechtěné hybridní populace speciálně vyšlechtěné buď na produkci vajec, nebo na produkci masa. Při šlechtění vysokoprodukčních linií je využíváno znalostí špičkových genetiků, šlechtitelů drůbeže, výživových poradců a veterinárních lékařů.

V České republice bylo chováno v roce 2017 celkem 21,5 mil. drůbeže, z toho bylo 50,9 % kuřat na výkrm a 31,8 % slepic produkujících vejce (násadová a konzumní). Ze slepic produkujících konzumní vejce bylo 51 % chováno v domácím hospodářství a 49 % bylo chováno v zemědělském sektoru.

V roce 2017 byla spotřeba na 1 obyvatele ČR 258 vajec a 27,1 kg drůbežího masa. Soběstačnost ČR ve vejcích je 84 % a v drůbežím mase je 66,2 %.

Význam chovu drůbeže nespočívá pouze ve vysoké produkci vajec a masa. Chov drůbeže od nepaměti patří i mezi ušlechtilé záliby četných chovatelů. Z tohoto důvodu vznikla a stále vzniká řada plemen, z nichž mnohá jsou výchozím materiálem pro šlechtění vysokoprodukčních hybridů. Jenom díky zájmovým chovatelům se podařilo pro dnešní generace dochovat mnoho starých plemen, ačkoliv v užitkovosti nemohou konkurovat dnešním hybridům. Chovatelé se sdružují v Českém svazu chovatelů, který je pověřen vedením Plemenné knihy drůbeže.

Neustále se zvyšující se zájem o kvalitu potravin, a tím i o ekologický způsob chovu zvířat, umožňuje uplatnění původním plemenům drůbeže. Mnohé státy podporují zachování národních plemen poskytováním dotací.

2. Cíl práce

Záměrem bakalářské práce bylo zpracovat literární rešerši, ve které je zahrnutý význam genetických živočišných zdrojů a u české slepice popsat historii vzniku plemene, barevné rázy, současný stav a její užitkovost. Cílem práce bylo závěru práce naznačit další perspektivu plemene v českých chovech a možnost využití české slepice.

3. Literární přehled

3.1 Původ a zdomácnění slepic

3.1.1 Původ kura domácího

Kur domácí i se svými předky patří k rodu kurů hřebenatých (*Gallus*) z čeledi ptáků bažantovitých (*Phasianidae*). Za předka kura domácího je nejčastěji považován kur bankivský (*Gallus gallus*), který se vyskytuje ve 4 poddruzích v oblastech jižní Asie a blízkých ostrovů. Jiné zdroje však uvádějí mezi předky i další druhy divokých kurů a kura domácího považují za společný produkt mezidruhového křížení. Je to kur Sonnerátův (*Gallus sonnerati*), kur Lafayettův (*Gallus lafayetti*) a kur vidličnatý (*Gallus varius*) (PAVEL a TULÁČEK, 2006).

3.1.2 Zdomácnění kura

Kdy přesně došlo k domestikaci divokého kura nelze jednoznačně určit. Za nejpozdější období zdomácnění lze považovat 4. tisíciletí před n. l., protože z 3. tisíciletí jsou již údaje dokládající existenci domácích kurů dosti odlišné od původních divokých forem. Do Evropy se kur domácí dostal někdy v průběhu 1. tisíciletí před n. l. a to nejspíše jihovýchodní cestou přes Mezopotámii a Egypt, nejprve do Řecka a Itálie a odtud do zbytku Evropy. Není však vyloučena možnost ještě druhé východní cesty přímo z Číny do oblastí Evropy ležících na sever od Alp. Tato teorie vychází z odlišnosti některých morfologických znaků plemen chovaných na sever a jih od Alp a Dunaje (PAVEL a TULÁČEK, 2006).

Na domestikaci kura domácího silně působily také změněné životní podmínky, především klimatické, a rovněž výživa. Tak vznikala nová plemena slepic, která se od sebe lišila velikostí a tvarem těla, hmotností, barvou peří a jinými morfologickými vlastnostmi. Cílevědomým působením člověka se měnily také vlastnosti fyziologické, snáška, hmotnost vajec, kvalita masa, kvokavost a jiné. Křížením původních plemen vznikla další plemena, avšak mnohá z nich jsou výsledkem náhodného páření (ŽOHA *et al.*, 1979).

Prvotním důvodem zdomácnění kura byly zejména kulturní a náboženské důvody, tj. byl využíván jako obětní a symbolický pták. Dalším důvodem byly pravděpodobně také kokrhání a bojovnost kohouta. Ve 2. tisíciletí před n. l. v Indickém náboženství světla a tmy, (dobra a zla) se stal kohout ptákem náboženského kultu, protože svým kokrháním zvěstoval příchod světla v podobě východu slunce a pomáhal tak v boji se zlem v podobě tmy. V tomto období platil i přísný zákaz zabíjení kurů. O chovu kura v Egyptě existují zmínky již z dob faraónů, kde se zřejmě poprvé začal chovat k hospodářským účelům. Z Egypta jsou i první zmínky o umělém líhnutí kuřat v líhních již kolem roku 450 před n. l. (BERKOVEC, 1969).

3.2 Význam genetických živočišných zdrojů

Biodiverzita je jedním z významných faktorů trvale udržitelného zemědělství. Důležitou součástí biodiverzity je variabilita hospodářských zvířat produkujících významný podíl světové produkce potravin. Genetické zdroje hospodářských zvířat jsou definovány jako všechny druhy a plemena, která jsou využívána, nebo mohou být využívána pro produkci potravin a v zemědělství. Ve světových genetických zdrojích jsou údaje o 6 379 plemenech 18 druhů savců a 14 druhů ptáků. Česká republika v roce 1993 ratifikovala Úmluvu o biologické rozmanitosti, která byla v roce 1994 začleněna do české legislativy, čímž byly vytvořeny zákonné podmínky pro systematickou ochranu našich genofondů (TŮMOVÁ *et al.*, 2014).

Česká slepice zlatě kropená je od roku 1992 zařazena do genetických zdrojů České republiky (GARDIÁNOVÁ a MÁTLOVÁ, 2006).

Hlavním významem genetických zdrojů je poznání všech užitkových a dalších specifických vlastností našich původních nebo u nás dlouhodobě šlechtěných a adaptovaných plemen, které umožní jejich využití a další rozvoj, ať už v intenzivním nebo polo-intenzivním nebo ekologickém chovu (TŮMOVÁ *et al.*, 2014).

Původní a primitivnější plemena hospodářských zvířat nemohou konkurovat v užitkových vlastnostech současnému způsobu hospodaření. Avšak z hlediska vlastností, jako je odolnost vůči klimatickým podmínkám a chorobám, dlouhověkost, konstituční tvrdost, dobrá plodnost, využívání místních krmivových zdrojů a nižší

vstupy do výroby, jsou pro budoucnost zemědělské produkce a následně zásobením potravinami značně důležité (TŮMOVÁ *et al.*, 2014).

3.3 Česká slepice

Česká slepice je původním plemenem kura, které je chováno na území České republiky již po staletí. Jde o plemeno lehkého typu, které je výborně přizpůsobené tvrdším klimatickým podmínkám střeoevropského regionu. Vyznačuje se živým temperamentem, ostražitostí až plachostí, shánlivostí, relativní nenáročností a značnou otužilostí. Tyto vlastnosti ji předurčují pro chov ve velkých výbězích a zejména v zemědělských usedlostech (TŮMOVÁ *et al.*, 2014).

V 50. letech se česká slepice využívala ke křížení s nosnými plemeny. V současné době se chová jen v soukromých chovech drobných chovatelů (ŠATAVA *et al.*, 1984).

České slepice jsou méně rozšířeny pro nižší užitkovost a břidlicově zbarvené běháky (HAVLÍN, 1983).

Hmotnost kohoutů se pohybuje okolo 2,5 kg, hmotnost slesc okolo 2,1 kg. Roční snáška je asi 170–180 vajec s krémovou až světle hnědou skořápkou. Kvokavost se vyskytuje jen výjimečně. Přestože nejde o masné plemeno, uspokojí velmi dobrou zmasilostí a kvalitou masa (TŮMOVÁ *et al.*, 2014).

3.3.1 Historie vzniku plemene

Pravděpodobně nejstarší zmínka o české slepici pochází z roku 1205. V této době se dcera krále Přemysla Otakara I. Markéta vdala za dánského krále Valdemara II. Jako věno údajně obdržela stáda českého skotu (červinky), ovcí, prasat a také hejno českých slesc. Ty se s největší pravděpodobností staly základem podobných dánských a drenských slesc (BUKOVSKÝ, 2007).

České slepice byly u nás až do poloviny 19. století nejvíce rozšířeným plemenem. V jednotlivých regionech vykazoval jejich typ i tělesný rámec určité menší odchylky a některé z těchto regionálních variet byly dokonce uváděny jako samostatná plemena, např. slepice moravské, nebo slepice šumavské. Byly chovány ve větším počtu zbarvení, nejčastěji zlatě kropenaté, koroptví, černé a bílé. Ojedinele se

objevovaly i stříbrně kropenaté, stříbrokrké, černé bíle skvrnité a krahujcovité. Přibližně do roku 1860 byly chovány v čisté formě. V následujících letech však docházelo k jejich masovému živelnému křížení s různými cizími plemeny (PAVEL, 2008).

Na přelomu 19. a 20. století existovaly již jen poslední zbytky čistých genofondů tohoto plemene, které v té době využilo několik nadšenců jako výchozí základnu pro jeho regeneraci (TŮMOVÁ *et al.*, 2014).

To, že byla česká slepice zachována, je velkou zásluhou Karla Škody. Ten roku 1913 vyhledal v zapadlých vesnicích Českomoravské vysočiny několik jedinců, odpovídajících podle jeho poznatků a zpráv starých pamětníků vzhledu mizející české slepice, kterou z těchto zbytků regeneroval. V průběhu šlechtitelské práce, kterou prováděl až do své smrti v roce 1927, ustálil dva barevné rázy českých slepic, a to českou slepici koroptví a českou slepici zlatě kropenatou (BERKOVEC *et al.*, 1969).

Škoda ustálil dva typy českých slepic a to typ českošicndorfský a typ komorovický. V roce 1924 byly tyto dva typy sjednoceny v plemeno v rázech koroptvím a zlatě kropenatém (GARDIÁNOVÁ, 2006).

O něco později než Škoda (v roce 1915) započal podobnou záchrannou a šlechtitelskou práci i Čestmír Sedlák, který našel další jedince v Brdech a na Klatovsku. Zabýval se hlavně českými slepicemi zlatě kropenatými, avšak hodně zájmu věnoval i vyhledávání zbytků českých slepic bílých a černobílých, které poté předal dalším chovatelům. Chovatelka Vlasta Kousalová našla ve 30. letech minulého století na Jihlavsku a Třebíčsku české slepice černé barvy, jimž se věnovala vedle bílých (BERKOVEC *et al.*, 1969). Díky úsilí chovatelů tak byly obnoveny populace českých slepic zlatě kropenatých, koroptvích, bílých a černých.

Po roce 1918 došlo v nově vzniklém Československu k opětovnému oživení chovu českých slepic. Zvláště se rozšířil barevný ráz zlatě kropenatý, který větší mírou prošlechtění splňoval i podmínky tehdy kladené na produkční plemena. Proto byly také české slepice tohoto barevného rázu rozhodnutím Zemědělské rady zařazeny do skupiny preferovaných hospodářských plemen (TŮMOVÁ *et al.*, 2014).

Nejintenzivnější chov zažila česká slepice v 50. a 60. letech minulého století. Hlavním důvodem byl její český původ. Produkční a chovná hejna v zemědělských

družstvech a státních statcích byla mnohdy velmi početná. Někdy se chovalo i několik tisíc jedinců. Hlavním cílem těchto chovů byla samozřejmě snáška. Česká slepice však nebyla nikdy přebornicí na užitkovost. Ve velkovýrobě nemohla česká slepice konkurovat výkonnějším plemenům a její využití postupně zaniklo (BUKOVSKÝ a BUKOVSKÁ 2018).

Od té doby se však situace v chovu drůbeže radikálně změnila. Současná produkce vajec i masa ve velkochovech je zajišťována výhradně chovem speciálně vyšlechtěných hybridů a chov čistokrevných plemen, české slepice nevyjímaje, je dnes výhradně záležitostí menších, zájmových chovů. Nejvýznamnější chovatelé českých slepic jsou v současnosti organizováni v Českém svazu chovatelů – Klubu chovatelů českých slepic, který je pověřen dalším šlechtěním plemene (TŮMOVÁ *et al.*, 2014).

3.3.2 Vlastnosti české slepice

Česká slepice se vyznačuje množstvím užitečných vlastností, jako je např. živý temperament, odolnost, otužilost, shánlivost, nenáročnost, které češky předurčují zejména pro extenzivní chovy. Hodí se i do drsnějších vyšších poloh s delší zimou, na samoty a do blízkosti lesů. Velmi dobře dokážou využít neomezený výběh, často jsou považovány za nejotužilejší a nejlacinější nosnice. Vzhledem ke svému temperamentu dobře odolávají predátorům a zanedbatelná není ani jejich přirozená odolnost (rezistence) vůči nemocem. Kvokavost je jen ojedinělá, pokud ale kvokají, jsou pečlivými matkami. Dobrá je oplozenost vajec i líhnivost. Kuřata rychle rostou a dobře opeřují. Při klidném zacházení a pravidelné manipulaci si na chovatele zvyknou a dají se i docela dobře „ochočit“ (PROMBERGEROVÁ, 2012).

3.3.3 Užitkovost české slepice

Užitkovost české slepice, pokud jde o snášku, je značně variabilní. Berkovec v roce 1969 udává průměrnou užitkovost české slepice 175 vajec, průměrnou hmotnost 55 g a smetanově nažloutlou skořápkou (BERKOVEC, 1969).

Šonka udává roční snášku od 150 do 180 vajec smetanového zbarvení (ŠONKA, 2006).

V roce 2006 udává Gardiánová průměrnou snášku u české slepice 157,6 vajec o průměrné hmotnosti 57 g (GARDIÁNOVÁ, 2006).

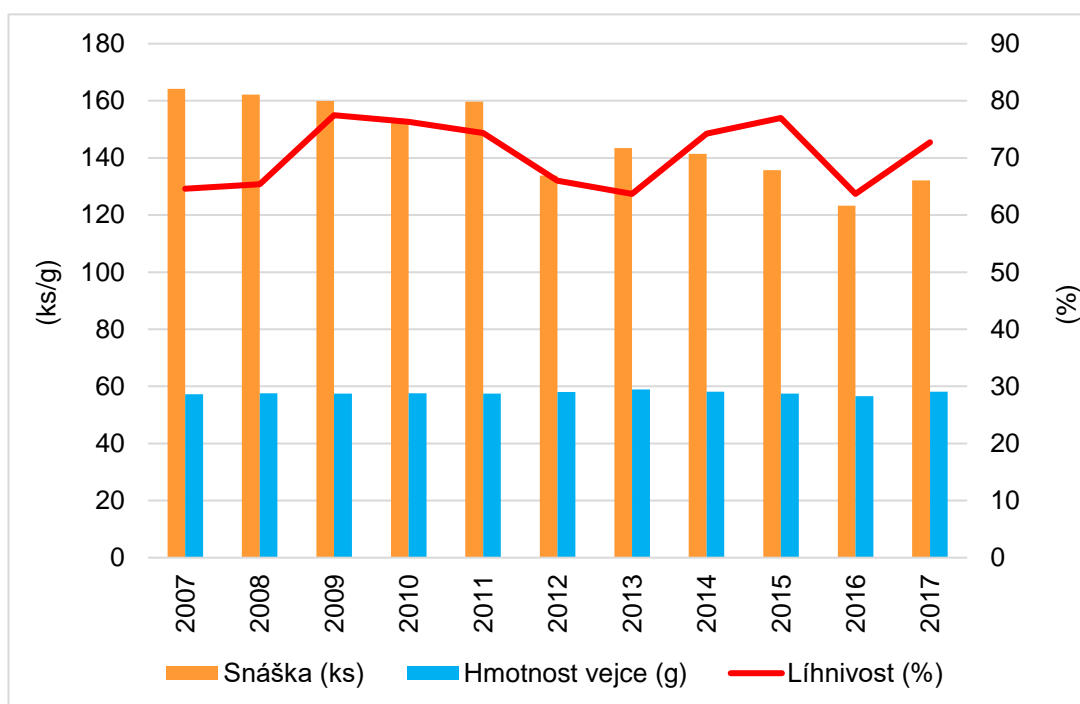
V současném platném vzorníku je udávána snáška 160–190 vajec o hmotnosti 55 g s krémově zbarvenou až světle hnědou skořápkou (PAVEL a TULÁČEK 2006).

Od roku 2000 je snáška českých slepic každoročně sledována a evidována Českým svazem chovatelů. Tabulka 1 (graf 1) ukazuje průměrnou snášku, hmotnost vajec a líhivost u chovatelů české slepice od roku 2009 do roku 2016.

Tabulka 1. Ukazatele reprodukce – česká slepice

Rok	Počet nosnic (ks)	Průměrná snáška (ks)	Průměrná hmotnost vejce (g)	Líhivost (%)
2007	360	164,2	57,3	64,6
2008	303	162,1	57,6	65,4
2009	276	159,9	57,5	77,5
2010	195	152,5	57,5	76,3
2011	167	156,3	57,6	74,5
2012	193	133,8	58,0	66,0
2013	198	142,8	59,1	63,4
2014	198	141,4	58,1	74,2
2015	192	135,7	57,5	77,0
2016	185	123,2	56,5	63,7
2017	155	132,1	58,2	72,7

Graf 1. Ukazatele snášky – česká slepice

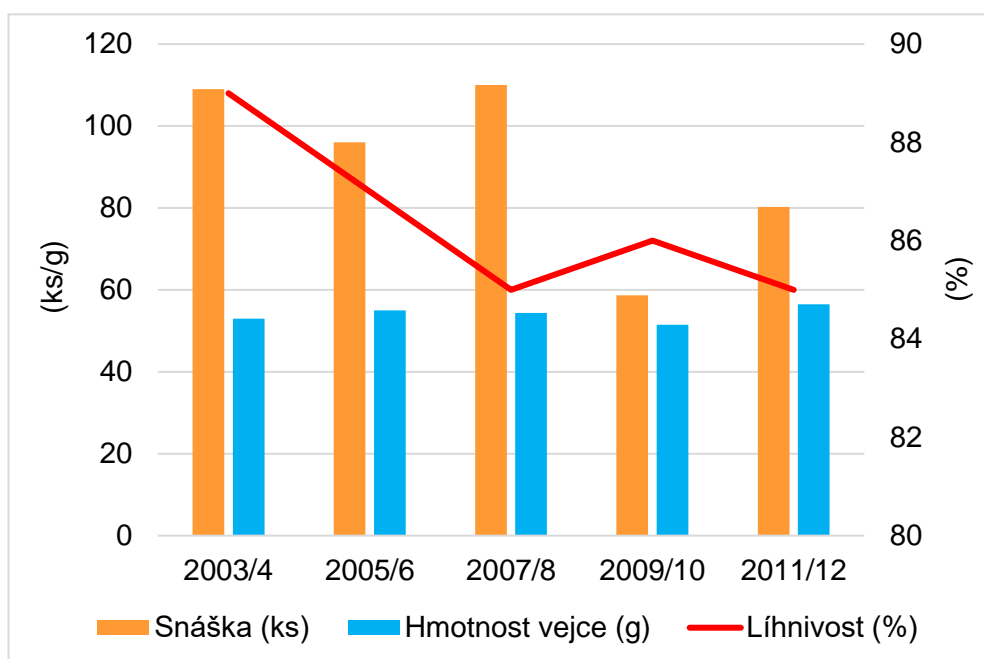

Výsledky snáškových testů od roku 2003 do roku 2012 ukazuje tabulka 2 (graf 2). Jedná se o užitkovost české slepice v podniku Mezinárodní testování drůbeže, s.p. v Ústrašicích (MACHANDER, 2003 až 2012).

Tabulka 2. Výsledky snáškových testů

Ukazatel	2003/4	2005/6	2007/8	2009/10	2011/12
Průměrná snáška (ks)	109,0	96,0	110,0	58,7	80,2
Prům. hm. vejce (g)	53,0	55,0	54,4	51,5	56,5
Líhivost (%)	89,0	87,0	85,0	86,0	85,0

Graf 2. Výsledky snáškových testů

3.3.4 Exteriér české slepice

Plemenný standard

V roce 1969 byl plemenný standard českých slepic popsán takto:

Kohout je vzezření pyšného a bojovného; povahu má neústupnou. Hlava je lehká, jemně formovaná, klenutá. Hřeben je jemnější tkáň; jednoduchý, prostředně velký, nižší, dobře nasazený a u základny silně založený, bez vrásek a výrůstků, o 5–7 užších zubech; v horním obrysu pěkně zaokrouhlený a vždy vzpřímený. Zuby ve hřebenu jsou pravidelně řezané, téměř kuželovité, praporek vzadu k týlu jen lehce skloněný, nedělený, pěkně ucelený. Obličej čistě červený, hladký, jen malými peříčky porostlý. Oči živé, výrazné, nikoliv zapadlé, velké; barvy oranžové až hnědočervené, u černobílých a černých černohnědé. Ušnice malé, svráštělé, jemné tkáň a vždy čistě červené. Zobák kratší, silný, na konci mírně zahnutý, barvy břidlicové, stejně jako běháky. Laloky menší, krátké, zakulacené, vejčitého tvaru, jemné tkáň, na povrchu hladké. Krk kratší, silný a vzpřímený, jen lehce prohnutý a s bohatým krčním závěsem. Trup je prostředně dlouhý, poměrně hluboký a svalnatý, téměř obdélníkového rámce a celkově zaoblených forem. V ramenu široký, dozadu mírně skloněný, na silných, spíše nižších nohách. Prsa široká, plná, pěkně vyklenutá, nikoliv zapadlá. Zada střední

délky, poměrně široká, k ocasu poněkud skloněná, s bohatým sedlovým závěsem, u starších kohoutů silně dolů splývajícím. Křídla silná, středně dlouhá, k tělu pevně přilehlá. Břicho je plné, přiměřeně vyvinuté. Ocas poněkud výše nesený, nikoliv však kolmo vztyčený nebo veverčí, s bohatými a dlouhými srpovými péry. Holeně silné, střední délky, dobře opeřené. Běháky silné, prostředně dlouhé, spíše nižší, čtyřprsté, neopeřené; barvy břidlicové, u bílých češek světlejší, někdy po stranách červeně prosvítající. Dráčky šedobílé. Kůže těla je narůžověle bílá, jemná. Slepice má hlavu jemně formovanou. Hřeben je prostřední velikosti, spíše menší, jednoduchý a vzpřímený, s hustšími, poměrně úzkými a jemnými zuby; někdy je vzadu mírně na stranu skloněný, vždy však hladký, bez jakýchkoliv výrůstků. Obličej je hladký, čistě červený. Ušnice jsou malé, oválné, svrstělé, tenké, barvy jasně červené. Lalůčky jsou malé, jemné tkáně, oválné. Trup je podobně stavěn jako u kohouta, prostorný, poněkud méně skloněný. Prsa široká, pěkně vyklenutá. Břicho plné, dobře vyvinuté, zaokrouhlené, hustě prachovým peřím porostlé. Ocas je vějířovitě rozložený, poněkud výše nesený; nikoliv kolmo vztyčený, šavlovitý nebo bažantí; se silnými péry rejdivacími. Ostatní znaky jsou podobné jako u kohouta (BERKOVEC, 1969).

Ve vzorníku plemen drůbeže z roku 2006 je popis plemenných znaků následující (PAVEL a TULÁČEK, 2006):

U kohouta je hlava menší, kratší, méně klenutá, jemně formovaná. Zobák kratší, lehce zahnutý, břidlicový až tmavě rohový se světlejší špičkou. Hřeben listový, středně velký, spíše nižší, jemné struktury, s 5–7 užšími zuby, praporek je od týlu mírně zvednutý. Obličej červený jemné tkáně, mírně porostlý jemnými peříčky. Ušnice červené, jemné, malé, podlouhlé, mírně svrstělé. Laloky menší, vejčitého tvaru, dobře zaoblené, jemné tkáně. Oči výrazné, oranžové, červené až červenohnědé, u černých bíle skvrnitých a černých černohnědé až téměř černé. Trup je středně dlouhý, poměrně hluboký, dobře osvalený, válcovitého tvaru, jen mírně zvednutý. Záda středně dlouhá, poměrně široká, k ocasu mírně skloněná, s bohatě opeřeným sedlem. Prsa široká, plná, dobře klenutá. Břicho přiměřeně vyvinuté, plné. Krk je kratší, silný, lehce zahnutý, s bohatým krčním závěsem. Křídla středně dlouhá, silná, vodorovně nesená, těsně přilehlá. Ocas poměrně dlouhý, výše nesený, široce nasazený pod úhlem asi 45–60°, zpravidla s mírně patrným zlomem v přechodu z linie sedla, vějířovitě rozevřený, s rejdiváky převážně zakrytými bohatými, dlouhými, širšími a výrazně

zahnutými srpy. Nohy postoj spíše nižší. Holeně středně dlouhé, zřetelně vystupující, dobře opeřené. Běháky kratší, nejvýše středně dlouhé, jemnější, břidlicové s rohovými drápkami, u černých přípustné i šedočerné, u černých bíle skvrnitých přípustné i se světlejšími skvrnami. Opeření kratší, poměrně široké, velmi dobře přilehlé. Slepice je v hlavních plemenných znacích shodná s kohoutem až na znaky podmíněné pohlavím. Je celkově menší a břicho má prostornější. Hlavu má malou, ušnice jemné a laloky krátké. Hřeben má menší, jemné struktury, vzpřímený, s jemně řezanými zuby, mírné klopení v zadní části není velkou vadou. Ocas má středně dlouhý, široce nasazený pod úhlem asi 50°, vějířovitě rozevřený.

Vady v exteriéru

Hrubé vady společné všem barevným rázům české slepice jsou u kohouta hrubá hlava, vysoko nesený trup, velmi nízko nesený, nebo naopak kolmý, zcela sevřený ocas, velmi vysoký postoj, řídké opeření, světle žluté oči. U slepice hrubá, těžká hlava, hrubý nebo silně klopený hřeben, kolmý ocas a zcela sevřený ocas (PAVEL a TULÁČEK, 2006).

Za lehké vady společné všem rázům české slepice lze považovat menší nedostatky v typu, menší vady hřebene, ušnic a laloků, kratší trup, vyšší postoj, hrubé běháky; u slepice velký hřeben, dlouhé laloky a níže nesený ocas (PAVEL a TULÁČEK, 2006).

3.3.5 Barevné rázy české slepice

Z barevných rázů české slepice jsou v současnosti nejvíce rozšířené zlatě kropenaté. Vedle nich jsou, spíše výjimečně, chovány ještě stříbrně kropenaté, koroptví, bílé a černé.

PAVEL a TULÁČEK (2006) uvádějí standardy barevných rázů české slepice.

Barevný ráz – zlatě kropenatý

U kohouta je hlava červenohnědá s leskem, krční závěs v horní části rovněž červenohnědý, ve střední části přechází do žlutohnědé a v dolní části do zlatožluté barvy, s výrazným leskem a s úzkou černou, kovově lesklou stvolovou kresbou, která je nejvýraznější v dolní části závěsu. Záda jsou tmavohnědá, silně lesklá. Křyt křídel

je sytě purpurově červený s bohatým ohnivě zářivým leskem. Sedlový závěs je zbarvený jako krční, ale zejména v horní části v tmavším zlatohnědém odstínu. Velké krovky křídelní jsou černé, silně zeleně lesklé a tvoří napříč štítu křídla výrazné zrcadlo, příměs hnědé barvy v zrcadlech není u mladých kohoutů vadou. Ruční letky jsou černé, většinou s úzkým hnědým lemem na vnějším praporu, loketní letky mají vnitřní prapor černý a vnější hnědý, což vytváří na složeném křídle hnědý trojúhelník. Pro zbarvení přední strany krku, prsou, boků a holení je charakteristická kombinace černé a hnědé barvy v optimálním poměru 1:1, prapory jednotlivých per v těchto partiích jsou v okolí ostnu až ke špičce pera hnědé a po celé délce okrajů praporů jsou širší černá pole, která ostře, ale většinou nepravidelně zabíhají do hnědé barvy. Ideálem je co nejrovnoměrnější rozmístění této kresby. Břicho je černé, rejdrováky jsou černé, srpy rovněž černé s kovově zeleným leskem. Pera ocasního krytu jsou černá, hnědě lemovaná. Podsada je šedá, u kořene ocasu světlejší až bílá a proráží na povrch.

U slepice je hlava zlatožlutá s velice jemnou černou stvolovou kresbou. Krční závěs je zlatožlutý s černou nebo černošedou stvolovou kresbou. Přední strana krku, prsa a přední část boků mají základní barvu žlutou a jednotlivá pera jsou uvnitř zřetelně prokreslena zpravidla dvěma, někdy jen jedním nebo i třemi šedočernými nebo hnědočernými vlnitými proužky, tyto proužky nejsou většinou přesně ohraničené a formou pepření zabíhají do základní zlatožluté barvy. Okraje per jsou vždy v základní zlatožluté barvě, stejně kreslená jsou i záda, sedlo, kryt ocasu a štíty křídel, ale základní barva je v těchto partiích zpravidla poněkud tmavší až zlatohnědá. Zadní část boků a holeně jsou hnědošedé jen s málo znatelnou vlnitou kresbou. Břicho je šedohnědé. Ruční letky jsou šedočerné se slabým žlutým stříkáním na vnějším praporu. Loketní letky mají vnitřní prapor šedočerný až černý a vnější prapor žlutohnědý s tmavším stříkáním, což vytváří na složeném křídle žlutohnědý stříkaný trojúhelník. Rejdovací pera jsou hnědočerná, zejména horní většinou se žlutohnědým stříkáním. Podsada je šedá.

Barevný ráz – stříbrně kropenatý

U kohouta je zbarvení stejného charakteru jako u zlatě kropenatých, pouze zlatá, hnědá a červená barva ve veškerém opeření je nahrazena barvou stříbřitě bílou.

U slepice je zbarvení rovněž stejného charakteru jako u zlatě kropenatých, pouze zlatá a hnědá barva ve veškerém opeření je nahrazena barvou stříbřitě bílou.

Barevný ráz – koroptví

U kohouta je hlava hnědočervená, krční závěs tmavě zlatočervený s výraznou černou stvolovou kresbou; ramena a záda nachově červená; štíty křídel nachově červené s příčným černým, kovově lesklým zrcadlem; sedlový závěs zlatočervený s černou stvolovou kresbou; prsa, boky a holeně černé; břicho šedočerné; ruční letky černé, většinou s úzkým tmavě hnědým lemem na vnějším praporu; loketní letky mají vnitřní prapory černé a vnější hnědé, na složeném křídle vytvářejí hnědý trojúhelník; ocas černý se zeleným leskem.

U slepice je hlava zlatočervená s náznakem černé stvolové kresby; krční závěs zlatožlutý se širokou černou stvolovou kresbou; plášť – peří na zádech, v sedle, v krytu ocasu a na štítech křídel tmavě hnědé se světlejšími ostny a s jemným černým pepřením, které rovnoměrně pokrývá prapory jednotlivých per až do jejich okrajů; peří na prsou tmavě lososově červené se světlejšími ostny, po stranách prsou většinou s mírně našedlým odstínem; peří na bocích hnědé až šedohnědé se světlejšími ostny; holeně a břicho šedé; ruční letky černé nebo šedočerné; loketní letky mají vnitřní prapory černé nebo šedočerné a vnější hnědé, černě pepřené; rejdiváky černé.

Barevný ráz – stříbrně zbarvený

U kohouta je hlava stříbřitě bílá, krční závěs stříbřitý, třpytivý s černou stvolovou kresbou; ramena a záda stříbřitě bílá; štíty křídel stříbřité s příčným černým, kovově lesklým zrcadlem; sedlový závěs stříbřitě bílý, třpytivý, bez stvolové kresby; prsa, boky a holeně mají základní barvu černou, jednotlivá pera na okraji lehce naznačené, jemné, někdy neúplné, bílé lemování; břicho šedočerné; ruční letky černé s bílým okrajem vnějšího praporu; loketní letky mají vnitřní prapory černé a vnější bílé, na složeném křídle vytvářejí stříbřitý trojúhelník; ocas černý se zeleným leskem.

U slepice je hlava stříbřitě bílá se zřetelným třpytem; krční závěs stříbřitý, třpytivý, s užší černou nebo i mírně melírovanou stvolovou kresbou; plášť – peří na zádech, v sedle, v krytu ocasu a na štítech křídel stříbřitě bílé s bílými ostny a s velmi jemným černým pepřením, rovnoměrně pokrývajícím vnitřní část praporů jednotlivých per, které mají na okrajích velice výrazné, třpytivé lemy; peří na prsou

lososové se světlejšími ostny a lesklými stříbřitými lemy; peří na bocích stříbřitě bílé, jednotlivá pera mají světlejší ostny a stříbřité lemy, holeně a břicho popelavě šedé; ruční letky černé nebo šedočerné; loketní letky mají vnitřní prapory černé nebo šedočerné a vnější stříbřitě bílé, černě pepřené; rejdováky černé, ve spodní části většinou s náznakem jemného bílého pepření.

Barevný ráz – porcelánový

U kohouta je základní barva tmavě zlatožlutá, ne červenohnědá nebo hnědá a bez světlých stvolů; hlava je tmavě zlatožlutá; krční a sedlový závěs jsou zlaté, jednotlivá pera s velmi úzkou černou stvolovou kresbou a s malou bílou skvrnou (perlou) na hrotu; záda, ramena a štíty křídel jsou zlatočervené, malé bílé skvrny se u starších kohoutů připouští; velké krovky křídelní mají na konci černé skvrny a v nich bílé perly a tak tvoří na křídlech dva příčné černobílé pruhy; peří na hrdle (vousu), prsou, bocích a holeních je zlatožluté, na konci má kulaté černé skvrny a v nich zcela na hrotu bílé perly, velikost černých skvrn a bílých perel musí být jen tak velká, aby v celé ploše prsou byly zřetelně viditelné všechny tři barvy; ruční i loketní letky jsou na vnitřních praporech černé a na vnějších tmavě zlatožluté s bílou koncovou perlovou kresbou, připouštějí se nejvýše tři zcela bílé letky v jednom křídle; rejdováky i srpy jsou černé se zeleným leskem a s bílou perlovou kresbou na koncích; zadní partie je černošedá, podsada je šedá. U mladých kohoutů se připouští menší rozsah bílé kresby, zejména v závěsech a v ocase, naopak u víceletých kohoutů se připouští celkově větší zastoupení bílé barvy v opeření.

U slepice je zbarvení téměř shodné s kohoutem; základní barva je většinou poněkud světlejší; na rozdíl od kohouta je trojbarevná kresba také na zádech, ramenou a štítech křídel. U víceletých slepic zpravidla dochází k postupnému zesvětlování základní zlatožluté barvy a zvětšování ploch bílé kresby.

Barevný ráz – černý bíle skvrnitý

U kohouta je základní barva sytě černá se zeleným leskem, lesk je výraznější zejména v závěsech, ocase, na zádech a štítech křídel; kresbu tvoří menší bílé skvrny na koncích jednotlivých per nejen krycího opeření, ale i letek a ocasu, ideální je ostré ohraničení těchto skvrn a tvar připomínající písmeno „V“ – tato kresba je v prvním roce zpravidla méně výrazná a je soustředěna zejména do krycího peří trupu, s každým

dalším přepeřováním se její rozsah i velikost skvrn zvětšuje; podsada je černá až šedočerná. Připouštějí se nejvýše tři zcela bílé letky v jednom křídle.

U slepice je zbarvení téměř shodné s kohoutem, peří má však poněkud méně lesku a bílá kresba je zpravidla podstatně bohatší a pravidelněji rozmístěná; podsada je černá až šedočerná.

Barevný ráz – krahujcovitý

U kohouta je zbarvení veškerého opeření připomínající prsní kresbu dravců krahujce nebo jestřába. Jednotlivá pera mají černou základní barvu přerušenu hrubými příčnými šedobílými proužky. Tyto proužky nejsou rovné, ale jsou prohnuté směrem ke špičce pera a probíhají souběžně po celé ploše pera, včetně podsady. Jejich počet je odvislý od délky pera. Šířka černých a šedobílých proužků je přibližně stejná a špičky jednotlivých per jsou v základní černé barvě. Obdobně zbarvené jsou i letky, rejdrováky a srpy.

U slepice je zbarvení shodné s kohoutem, rozdíl je však v tom, že černé proužky jsou dvakrát širší než proužky šedobílé, a proto se slepice na první pohled jeví zřetelně tmavší než kohout.

Barevný ráz – černý

U kohouta je jednotné sytě černé zbarvení se zeleným leskem, který je výraznější zejména v závěsech, ocase, na zádech a štítech křídel, podsada je černá až šedočerná.

U slepice je zbarvení shodné s kohoutem, peří má však poněkud méně lesku; podsada černá až šedočerná.

Barevný ráz – bílý

U kohouta i u slepice je jednotné čistě bílé zbarvení veškerého opeření.

3.3.6 České slepice zdobné

České slepice byly ve zdobné formě vyšlechtěny v průběhu 20. století vzájemným křížením velkých českých slepic s původní zakrslou českou slepicí, jejíž čisté populace z chovů postupně vymizely (PROMBERGEROVÁ 2012). Zdobná česká slepice má udávanou hmotnost kohouta 900 g a slepice 800 g. Mají velmi husté

a přiléhavé opeření a jsou aklimatizovány v horských oblastech. Mají nízké nároky na krmivo, avšak potřebují dostatečně velký výběh. Udávaná snáška je 130 vajec o hmotnosti 40 g se smetanově žlutou skořápkou. Plemeno není vhodné pro chov ve voliérách (BYSTRÍK, 1983). Poněkud vyšší hmotnost uvádí PAVEL a TULÁČEK (2006), a to u kohouta 0,8–1,2 kg a u slepice 0,6–1 kg. Rovněž udávají i mírně nižší snášku, a to 100–120 vajec.

V roce 2012 bylo 13 registrovaných chovatelů zdobnělých českých slepic, čtyři chovatelé chovaly více barevných rázů (MÁTLOVÁ, 2012).

Zdobnělé české slepice se mohou vyskytovat v několika barevných rázech, a to bílé, černé, černé bíle skvrnitě, koroptví, stříbrně zbarvené, zlatě kropenaté, stříbrně kropenaté, porcelánové a krahujcovité (PAVEL a TULÁČEK, 2006).

3.3.7 Ostatní podobná plemena

Z plemen chovaných v současnosti v ostatních zemích jsou české slepici nejvíce podobná plemena dánské slepice, dretnské slepice, durýnští voutsáci a polské zelenonožky.

Dánská slepice

Dánské slepice jsou silné, vitální a shánčlivé slepice krajového typu s pěkně zakulaceným, válcovitým, mírně protáhlým a mírně zvednutě neseným trupem se znaky dobré nosnice. Záva jsou středně dlouhá, široká, mírně spadající, plynule přecházející v ocas. Ramena málo výrazná, krytá krčním závěsem. Sedlo s plným, bohatým závěsem překrývajícím i část letek, prsa široká, dobře zakulacená, vyklenutá a břicho široké a plné. Hlava je středně velká, dobře zakulacená. Obličej hladký, červený, neochmýřený, hřeben jednoduchý listový, spíše nižší s 4–6 užšími zuby a odstávajícím praporkem, ušnice malé, hladké, jemné, kulaté, bílé, laloky pěkně zakulacené, nepříliš velké, oči velké, živé, hnědočervené a zobák středně dlouhý, silný, lehce zahnutý, tmavě modrošedý. Krk je středně dlouhý, nazad prohnutý, s plným a bohatým závěsem kryjícím ramena, křídla silná, delší, dobře přilehlá k tělu, ocas plně opeřený, rozevřený, s širokými dobře zahnutými srpy, poměrně vysoko zvednutě nesený pod úhlem asi 45–60°, holeně silné, vystupující z opeření, běháky středně dlouhé s jemnými šupinami, tmavě modrošedé a prsty středně dlouhé, dobře rozevřené.

Opeření je měkké a pevně přilehlé s širokými, dobře zakulacenými pery a velkým podílem prachového perí (PROCHÁZKA, 2010).

Slepice je až na znaky podmíněné pohlavím shodná s kohoutem, má dobře vyvinuté břicho, předsazená prsa a její trup je nesen vodorovněji než u kohouta. Hmotnost kohouta je 2–2,5 kg a slepice 1,75–2 kg. Snáška se udává kolem 160 vajec s bílou skořápkou za rok, přičemž minimální hmotnost násadových vajec má být 55 g. Chovají se převážně v koroptvím zbarvení, i když v Dánsku je můžeme najít i v jiných barevných rázech, např. černém, bílém, černém zlatokrémém a černém stříbrokrémém, žlutém, krahujcovitém, zlatokrémém a stříbrokrémém (PROCHÁZKA, 2010).

Drentská slepice

Jako země původu drentských slepic je uváděno Holansko. Jedná se o velmi staré plemeno selského typu, nejasného původu (PAVEL a TULÁČEK, 2006). Drentská slepice se již po staletí vyskytuje v nizozemské provincii Drente.

Samostatným plemenem byly drentské slepice uznány roku 1900. Plemenné znaky původních slepic se v porovnání s těmi dnešními nijak výrazně nezměnily. Výjimkou je hmotnost – původní slepice vážily nejméně 2 kg, kohouti až 2,5 kg, současný standard v zemi původu požaduje hmotnost 1,7–1,9 kg u kohoutů a 1,3–1,5 kg u slepic. Hmotnost uváděná v českém Vzorníku je o něco vyšší. Už v prvních letech své existence se plemeno objevovalo na velkých výstavách. V roce 1900 jich bylo na výstavě v Utrechtu vystaveno 20, na jubilejní výstavě v roce 1912 dokonce 42. Zde tyto slepice také vyhrály cenu za velká vejce (PROMBERGEROVÁ, 2012).

Co se týče typu, odolnosti a plachosti, vykazuje drentská slepice shodné rysy s kurem bankivským (VERHOEF-VERHALLEN, 2003).

Je velmi temperamentní, ostražitá až plachá, létavá, shánlivá, otužilá a zcela nenáročná. Je typickým plemenem pro venkovské chovy s velkými výběhy (PAVEL a TULÁČEK, 2006).

V Holandsku patří drentská slepice k nejstarším plemenům. V 19. století pobíhaly tyto slepice kolem malým drentských venkovských statků. Kvůli

uzavřenému charakteru této oblasti nedocházelo ke křížení s jinými plemeny (VERHOEF-VERHALLEN, 2003).

Kuřata rychle rostou a dobře opeřují. Barva kůže je bílá. Snáška je asi 50–180 menších vajec s bílou až krémovou skořápkou, minimální hmotnost násadových vajec je 52 g. Kvokavost je u většiny slepic zachována. Slepice jsou lehkého typu, menšího tělesného rámce, s nepříliš dlouhým, poněkud výše neseným, válcovitým trupem. Hmotnost kohouta je 1,8–2,3 kg, slepice 1,4–1,9 kg. Hřeben je středně velký, listový, i u slepic vztyčený, ušnice jsou menší, bílé, nohy břidlicové. Většinou jsou chovány rázy s ocasem, uznány jsou však i rázy bezocasé. Kromě koroptvího zbarvení se vyskytuje v dalších mnoha barevných rázech, včetně rázu zlatě kropenatém (PAVEL a TULÁČEK, 2006).

K vyskytujícím se vadám patří odchylky ve tvaru a nesení trupu – vodorovně nesený trup tvaru trojúhelníku. Vyskytují se zvířata s příliš malým, nebo naopak přerostlým hrubým hřebenem, přisedlým praporkem nebo slepice s výrazně klopeným hřebenem. Zejména u zdobnějších bývají volnější křídla. Nežádoucí je úzký, nízko nesený ocas. Problémy jsou také s nízkou hmotností zvířat (PROMBERGEROVÁ, 2012).

S drentskou slepicí vykazují mnoho společných rysů dánské a české slepice (VERHOEF-VERHALLEN, 2003).

Durýnský vousáč

Durýnští vousáči jsou staré krajové plemeno. Vyznačuje se nenáročností, otužilostí a živým temperamentem. Je vhodné pro chov ve větších výbězích (PAVEL a TULÁČEK, 2006).

Durýnští vousáči pocházejí od města Rhula v západní části Německa. Uvádí se, že jsou známí už od roku 1750. Na vzniku plemene se podílely i krajová plemena slepic, která sebou přinášeli přicházející rolníci z Čech a Slovinska za třicetileté války (PROMBERGEROVÁ, 2012).

Jedná se o slepice lehkého typu, středního tělesného rámce, se zavalitým trupem, s bohatým ocasem, listovým hřebenem a s plným, oválným vousem. Hmotnost u kohouta je 2,0–2,7 kg, u slepice 1,5–2,2 kg (PAVEL a TULÁČEK, 2006).

Kuřata rychle rostou a dospívají, snáška je raná. Slepice kvokají zřídka, ale pokud nasednou, kuřata spolehlivě vysedí i odvodí. Chovatelé uvádějí, že je při odchovu pro správný vývoj vhodné podávat kompletní směs, osvědčilo se přidávání ovesných vloček do krmné dávky (PROMBERGEROVÁ, 2012).

PAVEL a TULÁČEK (2006) udávají snášku 130–160 ks vajec s bílou skořápkou. Minimální hmotnost násadových vajec je 55 g.

K nejčastějším exteriérovým vadám patří u některých barevných rázů (černý, bílý) řidší, méně pevný vous, popřípadě rozdělený vous. Dále patří k vadám vysoko nesený ocas, vady v utváření hřebene, podušky, méně plná prsa či chyby v utváření horní linie. Rezervy jsou také ve zbarvení běháků. U starších jedinců se uvádí volnější křídla (PROMBERGEROVÁ, 2012).

Durýnští vousáči se chovají bílí, černí, modří s lemy, žlutí, červení, zlatí černě tečkovaní černoocasí, stříbrní černě tečkovaní černoocasí, žlutě plaví bíle tečkovaní běloocasí, koroptví, krahujcovití (PAVEL a TULÁČEK, 2006).

Polská zelenonožka

Jedná se o původní, krajové plemeno slepic, zušlechtěné pro podmínky extenzivních chovů. Barva kůže je žlutá. Snáška je asi 160 vajec s bílou až krémovou skořápkou, minimální hmotnost násadových vajec je 56 g. Slepice jsou lehkého typu, menšího až středního tělesného rámce, s nepříliš dlouhým, válcovitým trupem a středně dlouhým ocasem. Hmotnost u kohouta je 1,9–2,6 kg, u slepice 1,6–2,2 kg (PAVEL a TULÁČEK, 2006).

Polské zelenonožky jsou shánlivým, odolným a otužilým plemenem. Jsou nenáročné na krmení a velkou část si ho jsou schopny obstarat samy. Dobře využívají pastvu. Potřebují ale velké výběhy. U mnohým převládá instinkt hřadování na stromech a keřích. Vyznačují se vysokou odolností proti nízkým teplotám (PROMBERGEROVÁ, 2012).

Plemeno bylo zušlechtěné v 19.–20. století, plemenným standardem sjednocené v roce 1923 a selektované na zelenou barvu běháků. Hřeben je jednoduchý, listový, středně velký, i u slepic pouze vztyčený. Barva ušnic je červená. Barva běháků je přípustná pouze zelená. Chová se jen v koroptvím zbarvení (KRAWCZYK *et al.*, 2014).

Plemeno vyniká i výbornou kvalitou masa zvěřinové chuti, ve které údajně překoná i bažanta (PROMBERGEROVÁ, 2012).

V roce 1960 tvořila polská zelenonožka 30 % populace v počtu chovaných slepic v Polsku. V 60. letech minulého století hrozil plemeni zánik. Dnes je však stále častěji toto plemeno chováno v rodinných hospodářstvích s agroturistikou. Řada odborníků upozorňuje na stejný typ a tvarové vlastnosti s českou slepicí (PODHRADSKÝ, 1960).

Zelená barva běháků i chodidel typická pro toto plemeno je způsobena genetickým založením *ww*. Při tomto genetickém založení je melanin uložen pouze v dermu, kdežto v epidermu již chybí. Navíc je zbarvení výrazně ovlivněno xantofylem (ŠILER a FIEDLER, 1978).

Uznány jsou v Polsku, na Slovensku a v České republice. V České republice se vyskytují velmi zřídka (PROMBERGEROVÁ, 2012).

Z důvodu velmi blízké příbuznosti polské zelenonožky s českou slepicí je uveden podrobnější popis plemene.

Kohout polské zelenonožky má středně velkou hlavu s listovým, středně velkým hřebenem s 5–7 pravidelně řezanými zuby a praporkem lehce sledujícím linii týlu, aniž by těsně přiléhal. Obličej je červený, ušnice červené, malé, podlouhlé, mírně svraštělé. Laloky jsou středně dlouhé, dobře zaoblené, oči červené. Trup je nepřilíš dlouhý, válcovitý, mírně zvednutý, zaoblený. Záda jsou nepřilíš dlouhá, po celé délce stejně široká, do boků zaoblená, nazad mírně skloněná, s velmi dobře opeřeným sedlem, v přechodu linie zad do linie ocasu je lehce patrný zlom. Prsa jsou plná, dobře klenutá, poněkud výše nesená; břicho dobře vyvinuté, plné. Krk je středně dlouhý, vzpřímený, s bohatým krčním závěsem spadajícím na ramena, křídla středně dlouhá, se širokými letkami, těsně přilehlá, nesená souběžně s linií zad. Ocas je středně dlouhý, široce nasazený pod úhlem asi 45–50°, částečně rozevřený, s nepřilíš dlouhými velkými srpy. Postoj je středně vysoký, holeně poměrně silné, přilehle opeřené; běháky středně dlouhé, spíše jemnější, tmavě zelené. Opeření široké, dobře přilehlé, bez podušek (PAVEL a TULÁČEK, 2006).

Slepice je v hlavních plemenných znacích shodná s kohoutem až na znaky podmíněné pohlavím. Je celkově menší, má hlubší trup a prostornější břicho. Hřeben má menší, vzpřímený. Ocas má zřetelně rozevřený, nesený pod úhlem asi 50–60° (PAVEL a TULÁČEK, 2006).

Chovají se pouze v barevném rázu koroptvím. Kohout má hlavu hnědočervenou; krční závěs tmavě zlatočervený s výraznou černou stvolovou kresbou; ramena a záda nachově červená; štíty křídel nachově červené s příčným černým, kovově lesklým zrcadlem. Sedlový závěs zlatočervený s černou stvolovou kresbou; prsa, boky a holeně černé; břicho šedočerné. Ruční letky černé, většinou s úzkým tmavě hnědým lemem na vnějším praporu; loketní letky mají vnitřní prapory černé a vnější hnědé, na složeném křídle vytvářejí hnědý trojúhelník; ocas černý se zeleným leskem. U slepice je hlava zlatočervená s náznakem černé stvolové kresby; krční závěs zlatožlutý se širokou černou stvolovou kresbou; plášť – peří na zádech, v sedle, v krytu ocasu a na štítech křídel tmavě hnědé se světlejšími ostny a s jemným černým pepřením, které rovnoměrně pokrývá prapory jednotlivých per až do jejich okrajů. Peří na prsou je tmavě lososově červené se světlejšími ostny, po stranách prsou většinou s mírně zašedlým odstínem; peří na bocích hnědé až šedohnědé se světlejšími ostny; holeně a břicho šedé. Ruční letky černé nebo šedočerné, loketní letky mají vnitřní prapory černé nebo šedočerné a vnější hnědé, černě pepřené, rejdováky černé (PAVEL a TULÁČEK, 2006).

K nejčastějším exteriérovým vadám patří kolmo nebo naopak nízko nesené ocasy, odchylky ve zbarvení běháků nebo v utváření hřebenů (PROMBERGEROVÁ, 2012).

3.3.8 Současný stav české slepice

V současnosti je chov českých slepic výhradně záležitostí menších, zájmových chovů, chová je v současnosti asi 13 chovatelů a celková populace čítá cca 700–800 zvířat (MÁTLOVÁ *et al.*, 2017).

Chovy českých slepic byly rozdělené do tří skupin. V první největší skupině bylo v roce 2016 celkem 9 chovů – členů ČSCH, kteří při šlechtění vzájemně spolupracují. Jejich plemenářskou práci koordinuje Klub chovatelů českých slepic,

který je v rámci ČSCH pověřen gescí za toto plemeno. Evidence zvířat je vedena v klubu a v centrálním registru Plemenné knihy drůbeže. Zvířata v chovech jsou evidována dle čísel registračních kroužků, odděleně podle jednotlivých kmenů. Evidence odchovu je vedena po jednotlivých kohoutech a v případě rodokmenného líhnutí i po konkrétních slepicích. U všech kohoutů zařazovaných do chovů je navíc uváděna i jejich genealogická linie. Mezi jednotlivými chovy, respektive kmeny, je uplatňována koordinovaná rotace plemeníků (MÁTLOVÁ *et al.*, 2017).

Chovatele českých slepic sdružuje Klub chovatelů českých slepic, který každoročně v říjnu pořádá klubovou výstavu českých slepic v Týništi nad Orlicí.

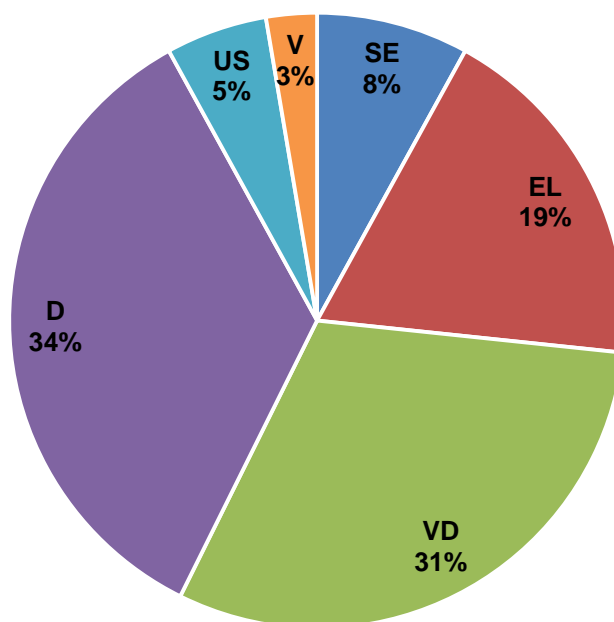
Z barevných rázů převažují zlatě kropenaté. V řádu několika kusů jsou chovány české slepice koroptví, bílé, stříbrné a stříbrně kropenaté. Ostatní barevné rázy se sporadicky vyskytují spíše u zdobnější formy.

Na svodu českých slepic, pořádaného klubem dne 15.–16. 10. 2016 v Týništi nad Orlicí se mezi 95 vystavenými zvířaty objevila řada výborných jedinců a celou expozici lze charakterizovat jako nejlepší v historii. Z chovu genetických zdrojů (tabulka 3, graf 3) bylo vystaveno 75 zvířat (MÁTLOVÁ *et al.*, 2017)

Tabulka 3. Hodnocení českých slepic z genetických zdrojů

Hodnocení (třída)	ks	%
Super elita (SE)	6	8,0
Elita (EL)	14	18,7
Velmi dobré (VD)	23	30,7
Dobré (D)	26	34,7
Uspokojivé (US)	4	5,3
Vyřazené (V)	2	2,7

Graf 3. Hodnocení českých slepic z genetických zdrojů

Pro rok 2017 požádalo o uznání chovů genetických zdrojů 17 chovatelů českých slepic. Uznáno bylo všech 17 chovů českých slepic, jedna nová žadatelka však později svoji žádost o genetický zdroj zrušila, čímž počet chovů poklesl na 16 (MÁTLOVÁ *et al.*, 2017).

Vývoj početních stavů českých slepic je uveden v tabulce 4 a graficky znázorněn v grafu 4.

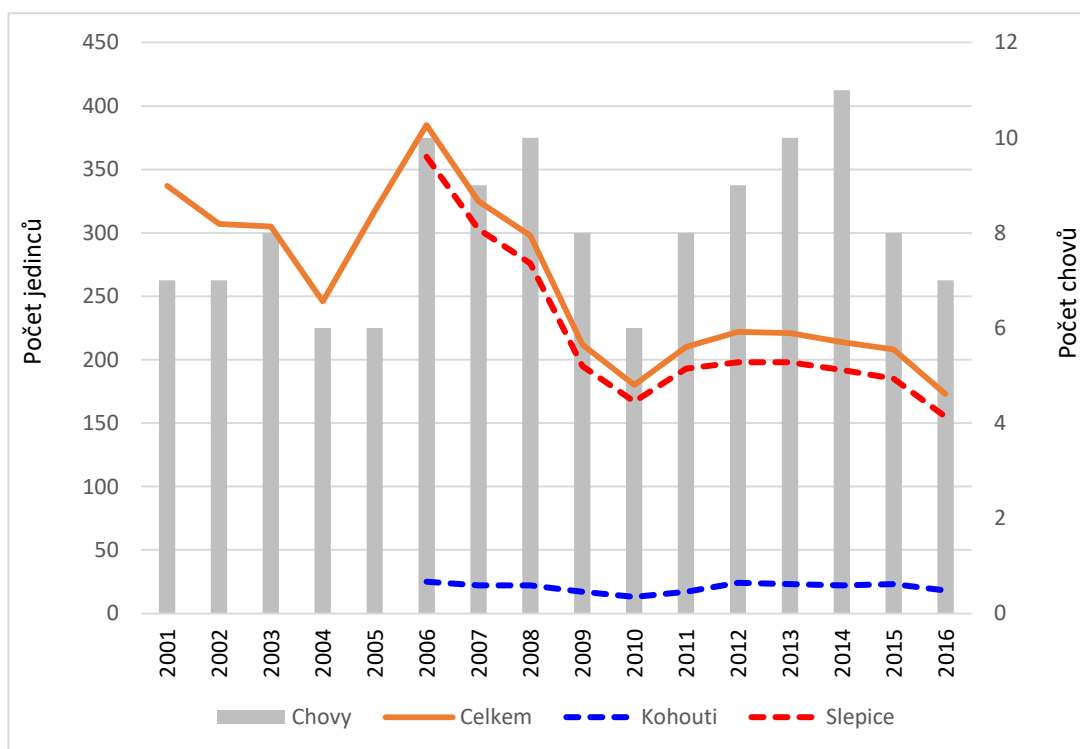
Tabulka 4. Vývoj početních stavů českých slepic v genetických zdrojích

Rok	Slepice	Kohouti	Celkem	Chovy
2001	–	–	256	6
2002	–	–	337	7
2003	–	–	307	7
2004	–	–	305	8
2005	–	–	246	6
2006	–	–	317	6

pokračování tabulky 4

Rok	Slepice	Kohouti	Celkem	Chovy
2007	360	25	385	10
2008	303	22	325	9
2009	276	22	298	10
2010	195	17	212	8
2011	167	13	180	6
2012	193	17	210	8
2013	198	24	222	9
2014	198	23	221	10
2015	192	22	214	11
2016	185	23	208	8
2017	155	18	173	7

Graf 4. Vývoj početních stavů českých slepic v genetických zdrojích

V testovací stanici Mezinárodní testování drůbeže, s.p., Ústrašice proběhlo v roce 2016 centrální rodokmenové líhnutí pro chovy genetických zdrojů české slepice zlatě kropenaté (Čzk). První líhnutá vejce pocházela od jednotlivých chovatelů z klubu Čzk, druhá a třetí sada pocházela z České zemědělské univerzity. Všechna kuřata byla označena křídelními značkami a předána chovatelům (MÁTLOVÁ *et al.*, 2017).

Výzkumné práci na české slepici se věnuje hlavně ČZU v Praze, VÚŽV v Uhřetěbově, a ZF JU v Českých Budějovicích. Dále do výzkumu patří podnik Mezinárodní testování drůbeže, s.p. v Ústrašicích, který se věnuje zejména testování užitkovosti, případně jejím porovnáním s ostatními plemeny a hybridy. Porovnávacím testem užitkovosti české slepice zlatě kropenaté, polské zelenonožky, oravky, hempšírky a rodajlendky se zabýval i VÚŽV, Stanice chovu šľachtienia hydiny v Ivance při Dunaji ve spolupráci s podnikem Mezinárodní testování drůbeže, s.p. v Ústrašicích (BENKOVÁ *et al.*, 2005).

V zahraničí se česká slepice občas chová v Německu, zejména v Bavorsku, na Slovensku a v Polsku (BUKOVSKÝ, 2010). Izolovaná populace české slepice zlatě kropenaté se chová i v Rusku (BUKOVSKÝ a BUKOVSKÁ, 2013).

Česká slepice zlatě kropenatá je od roku 1992 zařazena do genetických zdrojů České republiky (GARDIÁNOVÁ a MÁTLOVÁ, 2006).

Genetickým zdrojem je pouze barevný ráz zlatě kropenatý (MÁTLOVÁ, 2011).

Česká slepice je na našem území šľachtěna po mnoho generací, přizpůsobila se specifickým podmínkám prostředí a představuje nesmírně cenné a nenahraditelné genetické a kulturně-historické dědictví (HRNČÁR *et al.*, 2011).

Na chov genetických zdrojů přispívá ministerstvo zeměděľství dotací, která v současnosti činí 500 Kč na chovaný kus zařazený do plemenitby (MÁTLOVÁ, 2017).

3.4 Analýza užitkovosti české slepice

K vyhodnocení reprodukčních ukazatelů české slepice zlatě kropenaté použily GARDIÁNOVÁ a MÁTLOVÁ (2006) vejce od 10 chovatelů (672 vajec). Zjistili hmotnost násadových vajec 49,57–60,50 g (průměr 57,35 g), oplozenost vajec 60–98 % (průměr 81,25 %), líhňivost z vajec vložených 30,43–90,57 % (průměr 58,96 %) a líhňivost

z vajec oplozených 35,29–92,31 % (průměr 71,67 %). Široké rozpětí hodnot bylo způsobeno různými podmínkami při sběru a převozu vajec do líhni.

Užitkovost a technologickou hodnotu vajec české slepice chované na podestýlce hodnotili LEDVINKA *et al.* (2015). Uvádí intenzitu snášky na počáteční stav – 30,78 %, snášku/ks – 103,43 vajec, spotřebu KS/ks/den – 127,45 g, spotřebu KS/vejce/den – 411,11 g, hmotnost vejce – 52,94 g, podíl žloutku – 31,30 %, barvu žloutku – 6,75, podíl bílku – 58,92 %, Haughovy jednotky – 80,12, podíl skořápky – 9,78 % a pevnost skořápky – 41,36 N.cm².

ANDERLE *et al.* (2014a) hodnotili užitkovost české slepice zlatě kropenaté od 6 chovatelů. Slepice byly stejného věku, měly k dispozici výběh, byly krmné různou úrovní výživy a byly chované v různém životním prostředí. Vejce pro analýzu byla sbírána 3× během 3 měsíců. Hmotnost vajec se pohybovala od 51,7 g do 60,7 g ($P < 0,05$). Síla skořápky byla, s výjimkou 1 hejna, vyšší než 30,0 N. V barvě skořápky byla zjištěna vysoká variabilita ($P < 0,05$). Ukazatele kvality vajec byly zjištěny velmi nevyvážené. Hlavním důvodem byla pravděpodobně rozdílná výživa. Vejce měla vysokou hmotnost žloutku a podíl žloutku.

K pozorování použili ANDERLE *et al.* (2014b) 4 hejna české slepice zlatě kropenaté ze 4 chovů. Test proběhl v MTD v Ústrašicích. Slepice byly stejného věku a byly krmné stejnou krmnou dávkou. Vejce pro měření kvality byla shromažďována každé 2 měsíce v množství 30 ks za hejno od prosince do ledna příštího roku. Hmotnost vajec se pohybovala v rozmezí od 57,0 do 58,0 g ($P > 0,05$). Síla skořápky byla relativně vysoká ve všech hejnech (> 35 N). Výrazně tmavší barva vajec byla nalezena v 1 hejně ve srovnání s ostatními ($P < 0,05$). Hmotnost žloutku byla ve všech hejnech vyšší než 18 g. Podíl žloutku byl významně ($P < 0,05$) nižší u 1 hejna (31,2 %) ve srovnání s ostatními hejny (od 32,2 do 32,9 %). Autoři konstatují, že přestože je produkce vajec u českých slepic zlatě kropenatých velmi nevyvážená, kvalita vajec je velmi konzistentní. Při podávání stejného krmiva nebyl mezi hejny většinou pozorovaný významný rozdíl. Výhodou vajec byla vysoká hmotnost žloutku a podíl žloutku.

SVOBODOVÁ *et al.* (2044) porovnávali vliv technologie a genotypu (Lohmann White, resp. česká slepice) na kvalitu vajec. U české slepice zjistili hmotnost vajec – 49,04 g v kleci a 49,19 g na podestýlce, Haughovy jednotky – 78,81 v kleci a 76,01 na podestýlce, hmotnost žloutku – 15,37 g v kleci a 15,09 g na podestýlce, podíl žloutku – 27,71 % v kleci a 25,40 % na podestýlce a barvu žloutku – 6,04 v kleci a 6,27 na podestýlce.

Vliv genotypu (česká slepice, resp. oravka) a systému ustájení na ukazatele snášky a kvality vajec porovnávali ZITA *et al.* (2014). U české slepice dokládají snášku – 82,97 ks v kleci a 103,43 ks na podestýlce, intenzitu snášky – 24,69 % v kleci a 30,78 % na podestýlce, spotřebu krmiva/ks/den – 67,99 g v kleci a 127,54 g na podestýlce a spotřebu krmiva/1 vejce – 300,28 g v kleci a 411,11 g na podestýlce a koncentraci cholesterolu v žloutku – 10,44 mg/g v kleci a 10,84 mg/g na podestýlce.

V MTD v Ústrašicích byl při srovnatelných podmínkách realizován pokus pro vyhodnocení masné užitkovosti mezi 2 skupinami české slepice zlatě kropenaté (Čzk) a plemenem polská zelenonožka (GARDIÁNOVÁ a MÁTLOVÁ, 2006). Byla zjišťována líhivost z oplozených vajec (Čzk MTD – 75,55 %, Čzk chovatel – 73,3 %, polská zelenonožka – 83,20 %), hmotnost kohoutků v 98 dnech (Čzk MTD – 1 404 g, Čzk chovatel – 1 269 g, polská zelenonožka – 1 570 g) a spotřeba krmiva za sledované období (Čzk MTD – 4 640 g, Čzk chovatel – 5 240 g, polská zelenonožka – o 500 g nižší).

4. Závěr a doporučení pro praxi

Česká slepice jako původní lokální plemeno dosahuje nižší užitkovost než současné linie nosných hybridů a v žádném případě jim nemůže snáškou konkurovat. Má ale jiné přednosti, které lze využít především v alternativních chovech a ve šlechtění nových hybridních kombinací, které by šlo následně využít zejména v ekologickém zemědělství a extenzivních chovech. Plemeno česká slepice je jedinečné především pro svůj exteriér, konstituční tvrdost, otužilost a v neposlední řadě i díky zajímavé kresbě krycího peří.

Česká slepice je plemeno s nízkou, ale poměrně ustálenou užitkovostí. Bez důsledné selekce na vysokou snášku je snaha snášku zvyšovat nemožná. Současně se zvýšením snášky by bylo vhodné i zvýšení hmotnosti vajec. Je otázkou, zdali by se snáška české slepice měla dále zvyšovat tak, aby obstála v rentabilitě chovu, nebo zda ji nezakonzervovat jako původní primitivní plemeno.

Osud české slepice zůstává na bedrech drobných chovatelů, i se všemi problémy stávající doby. Česká slepice zachovaná pro další generace kryokonzervací *ex situ* je s největší pravděpodobností pouhá utopie. Může přežít pouze *in situ*, tedy na českém dvorku u drobných chovatelů.

5. Seznam použité literatury

- ANDERLE, V., M. LICHOVNÍKOVÁ, A. PRZYWAROVÁ and E. DRAČKOVÁ. Egg quality of gene reserve the Czech Golden Spotted Hens. *Acta Fytotechnica et Zootechnica*. 2014b, 7(3), 84-86. ISSN 1336-9245.
- ANDERLE, V., M. LICHOVNÍKOVÁ, A. PRZYWAROVÁ and E. DRAČKOVÁ. The quality of eggs of gene reserve Czech Golden Spotted Hens kept in backyard under different external conditions. Mendel University in Brno. MENDELNET 2014. 2014a. 129-133. ISBN 978-80-7509-174-1.
- BENKOVÁ, J., J. BAUMGARTNER a V. MACHANDER. The results of gene reserve hens laying test in Ivanka při Dunaji and in Ústrašice. In: 1. Medzinárodné vedecké hydinárske dni. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2005. ISBN 978-80-8069-575-0.
- BERKOVEC, Jan. *Plemena drůbeže*. Praha: ČS SCHDZ, 1969.
- Bukovský, Aleš a Daniela BUKOVSKÁ. *Česká slepice*. [on line]. [cit. 30.3.2018]. Dostupné z: <http://www.zoofarma.cz/drubez/>
- BUKOVSKÝ, Aleš a Daniela BUKOVSKÁ. Krajobové rázy české slepice. *Chovatel*. 2018, 58(4), 18-21. ISSN 0323-1534.
- BYSTRIK, Ambruš. *Chováme malú a okrasnú hydinu*. Bratislava: Príroda, 1983.
- GARDIÁNOVÁ, Ivana a Věra MÁTLOVÁ. Status of the poultry genetic resource of the Czech Republic from 1996 to 2005 – Czech Gold Brindled Hen. *Acta fytotechnica et zootechnica*. 2006, 9, 50-52. ISSN 1335-258X.
- HAVLÍN, Jiří *et al.* *Domáci chov zvierat*. Praha: SZN, 1983.
- HRNČÁR, C., I. GARDIÁNOVÁ, S. MINDEK, J. WEIS, J. a L. JEBAVÝ. Analýza českých a slovenských národných plemien kúr. *Náš Chov*. 2011, 71(9), 29-31.
- KRAWCZYK, J. *Zielononózka kuropatwiana. Programy Ochrony Zasobów Genetycznych Zwierząt Gospodarskich*. [on line]. [cit. 30.3.2018]. Instytut Zootechniki – PIB. http://www.bioroznorodnosc.izoo.krakow.pl/drob/kury/charakterystyka_ras/z_11_zk

- LEDVINKA, Z., L. ZITA, I., ŘÍŠSKÁ a L. KLESALOVÁ. Užítkovost a kvalita vajec slepic genetických zdrojů ČR a Slovenska. *Journal of Central European Agriculture*. 2015, 16(1), 219-224. ISSN 1332-9049.
- MACHANDER, Vlastislav. Ústřední evidence drůbeže – *Stavy a užítkovost drůbeže v ČR v roce 2011*. Ústřašice: Mezinárodní testování drůbeže, s.p., 2012.
- MÁTLOVÁ, Vlastislav. *Výroční zprávy GZ 2002 – 2017*. Národní referenční středisko pro genetické zdroje hospodářských zvířat. Praha: VÚŽV Uhřetěves.
- PAVEL, Ivan a František TULÁČEK. *Vzorník plemen drůbeže*. Praha: ČSCH, Praha, 2006. ISBN 80-239-9542-1.
- PODHRADSKÝ, Jan. *Speciální zootechnika. Chov drůbeže*. Praha: SZN, 1960.
- PROCHÁZKA, M. 2010. *Dánská národní plemena drůbeže*. Databáze online. Dostupné z: <http://www.chovzvirat.cz/clanek/381-danska-narodni-plemena-drubeze/>
- PROMBERGEROVÁ, Iveta. *Česká slepice*. 2012. Databáze online. [on line]. [cit. 15.3.2018]. <https://www.ifauna.cz/drubez/clanky/r/detail/6082/ceske-slepice/>
- PROMBERGEROVÁ, Iveta. *Drůbež na vašem dvoře*. Praha: Brázda s.r.o., 2012. ISBN 978-80-209-0395-2.
- PROMBERGEROVÁ, Iveta. *Durynští vousáči*. 2012. Databáze online. [on line]. [cit. 12.3.2018]. <https://www.ifauna.cz/drubez/clanky/r/detail/6175/durynsti-vousaci/>
- PROMBERGEROVÁ, Iveta. *Polské zelenonožky*. 2012. Databáze online. [on line]. [cit. 12.3.2018]. <https://www.ifauna.cz/drubez/clanky/r/detail/6212/polske-zelenonozky/>
- PROMBERGEROVÁ, Iveta., *Drentské slepice*. 2012. Databáze online. [on line]. [cit. 15.3.2018]. <https://www.ifauna.cz/drubez/clanky/r/detail/7931/drentske-slepice/>
- SVOBODOVÁ, J., E. TŮMOVÁ and M. ENGLMAIEROVÁ. The effect of housing system on egg quality of Lohmann white and Czech hen. *Acta Fytotechnica et Zootechnica*. 2014, 17(2), 44-46. ISSN 1336-9245.
- ŠATAVA, Miloslav *et al.* *Chov drůbeže (velká zootechnika)*. Praha: SZN, 1984.

- ŠILER, Rudolf a Jaromír FIEDLER. *ABC genetiky drobných zvířat*. Praha: SZN, 1978.
- ŠONKA, František. *Drobnochovy hospodářských zvířat – Drůbež*. Praha: Profi-Press s.r.o., 2006. ISBN 80-86726-19-3.
- TŮMOVÁ, E., D. CHODOVÁ, J. KAPLAN, M. MARTINEC, V. MÁTLOVÁ, I. PAVEL, J. SVOBODOVÁ, L. UHLÍŘOVÁ a Z. VOLEK. *Genetické zdroje králíků, drůbeže a nutrií, jejich užitkové vlastnosti a možnosti využití*. Praha: ČZU, 2014. ISBN 978-80-7403-126
- VERHOEF-VERHALLEN, Estjer a Aad RIJS. *Encyklopedie slepic*. Dobřejovice: Rebo Productions, 2003. ISBN 80-7234-285-1.
- ZITA, L., Z. LEDVINKA, M. MELŠOVÁ a L. KLESALOVÁ. Vliv genotypu a systému ustájení na koncentraci cholesterolu ve vaječném žloutku. *Journal of Central European Agriculture*. 2014, 15(3), 315-321. ISSN 1332-9049.
- ŽOHA, Václav *et al.* *Vzorník plemen drůbeže*. Praha: SZN, 1979.

6. Příloha

Obrázek 1. Česká slepice zlatě kropenatá – kohout

Zdroj: <https://ceske-slepice.webnode.cz/>

Obrázek 2. Česká slepice zlatě kropenatá – slepice

Zdroj: <https://ceske-slepice.webnode.cz/>